

Рецензія

рецензента, доцента Орловського Володимира Олександровича, к.мед.н., доцента кафедри ортопедичної стоматології Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова на дисертаційну роботу аспіранта кафедри терапевтичної стоматології ВНМУ ім. М.І. Пирогова Ваховського Віталія Володимировича «Особливості телерентгенографічних показників, визначених за методами Bjork, Sassouni та Jarabak, в українців юнацького віку з ортогнатичним прикусом» представлену до захисту у разову раду ВНМУ ім. М.І. Пирогова ДФ 05.600.052, що утворена згідно наказу ректора ЗВО Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова № 59 від 17.06.2022 на підставі рішення Вченої ради ВНМУ ім. М.І. Пирогова № 9 від 16 червня 2022 року з правом прийняття до розгляду та проведення разового захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія».

Актуальність обраної теми дисертації.

Патологія зубощелепної системи зустрічається в осіб в усіх куточках планети, незалежно від статі, віку та соціально статусу. Порушення прикусу є важкою проблемою, адже він впливає на функціонування всього організму і погіршує якість життя людини. Дослідження багатьох авторів вказують на існування зв'язків між різними видами патології прикусу та впливом на самопочуття людини, соціальне самопочуття та якість життя. Тому існує високий попит на нові, науково обґрунтовані та точні методи лікування, діагностики та профілактики патології прикусу. Найбільшу цінність у діагностиці та плануванні лікування даної патології мають радіографічні методи дослідження.

Найбільш далекосяжним методом для планування лікування патології прикусу є телерентгенографічний метод, який пройшов довгий шлях розвитку і набув різні модифікації, серед яких виняткову цікавість становлять методи аналізу за Bjork, Sassouni та Jarabak. Але їх застосування у практиці стоматологів є досить обмеженим, тому що їх нормативні показники не є адаптованими для населення України. Всі ці факти вказують на актуальність даної проблеми та потребують її вирішення, шляхом проведення дослідження щодо визначення нормативних показників для українців із урахуванням інших факторів, таких як вік та стать.

Тому, дисертаційна робота Ваховського Віталія Володимировича «Особливості телерентгенографічних показників, визначених за методами Bjork, Sassouni та Jarabak, в українців юнацького віку з ортогнатичним прикусом» є своєчасною та актуальною, оскільки спрямована на вирішення актуальної проблеми сучасної діагностики - встановити особливості телерентгенографічних показників, що визначаються за методами Bjork, Sassouni та Jarabak в українських юнаків і дівчат із ортогнатичним прикусом для зменшення ризику діагностичних помилок та проведення більш ефективного лікування.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

Дисертантом проведено інформаційно-патентний пошук, в роботі

проаналізовано 304 джерела зарубіжної і української літератури переважно за останнє десятиріччя, визначено пріоритет у дослідженні. Відтак у роботі коректно сформульована мета: встановити особливості телерентгенографічних показників, що визначаються за методами Bjork, Sassouni та Jarabak в українських юнаків і дівчат із ортогнатичним прикусом для мінімізації ризику діагностичних помилок та проведення більш ефективного лікування. Для реалізації поставленої мети були поставлені наступні завдання і адекватно підібрані сучасні та високотехнологічні методи дослідження та аналіз даних: телерентгенографічний – для визначення лінійних і кутових розмірів черепно-лицевих показників; математичної статистики – для обґрунтування об'єктивності отриманих результатів та побудови регресійних моделей.

Отже, науковий рівень дисертації за поставленими завданнями і використаними методиками досліджень передовим, сучасним і адекватним. Проведений аналіз даних є повним і виконаний на сучасному рівні з використанням адекватно підібраних математичних і статистичних методів. Отримані результати є достовірними і науково обґрунтованими.

За матеріалами дисертаційного дослідження опубліковано 11 наукових праць, серед яких 6 самостійних. 6 статей опубліковано в наукових фахових журналах України, серед яких 1 відносяться до наукометричної бази Web of Science. 1 стаття опублікована в закордонному науковому журналі (Польща). Також результати роботи обговорювались на наукових конференціях у наукових спільнотах України, Польщі, Іспанії у вигляді постерних доповідей.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях.

Отримані результати дослідження доповнюють напрацювання інших авторів із обраної теми.

Вперше в українських юнаків і дівчат із ортогнатичним прикусом встановлені статеві особливості телерентгенографічних показників, що використовують у методиках Bjork, Jarabak і Sassouni; також вперше визначені достовірні відмінності телерентгенографічних показників від аналогічних показників приведених в спеціалізованому медичному програмному забезпеченні OnyxCeph³™, що пропонуються в якості нормативних за методиками Bjork і Jarabak для мешканців європейського походження; вперше встановлено та проведено аналіз кореляцій між базовими телерентгенографічними показниками черепних структур (1-а група), визначених за методами Bjork і Jarabak, із телерентгенографічними показниками верхньої та нижньої щелеп, міжщелепними показниками (2-а група) та показниками положення зубів і профілю м'яких тканин обличчя (3-я група), а також кореляції між показниками 2-ї групи, визначених за методами Bjork, Jarabak і Sassouni із показниками 3-ої групи.

Вперше в українських юнаків і дівчат із ортогнатичним прикусом розроблено та проведено аналіз достовірних (з коефіцієнтом детермінації R^2 вищим 0,5) регресійних моделей телерентгенографічних показників положення

зубів і профілю м'яких тканин обличчя (3-я група) за методикою Bjork в залежності від характеристик базальних краніальних структур (1-а група) та показників верхньої, нижньої щелеп і міжщелепних показників (2-а група), а також показників які увійшли до 2-ої групи за методикою Jarabak в залежності від показників 1-ої групи та які увійшли до 3-ої групи за методикою Jarabak в залежності від показників 1-ої та 2-ої груп.

На основі отриманих даних розроблена діагностична комп'ютерна програма "BjoJarNorm" (авторське право на твір № 111700, опубл. 09.02.2022).

В роботі вирішено всі поставлені завдання, проведений скрупульозний і всебічний аналіз даних, на основі якого сформульовані висновки, які є повними і науково обґрунтованими. По кожному із поставлених завдань опубліковані статті, в яких викладені основні положення, отримані результати і висновки дисертації.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Основні методи дослідження, який автор використав у роботі, базуються на аналізі великого масиву джерел літератури, включаючи провідні дослідження з обраної проблематики в рецензованих фахових виданнях. Результати сформовані внаслідок дослідження та аналізу достатньої кількості показників. Математично-статистичний аналіз отриманих даних проведений коректно та дозволяє використовувати результати дослідження у подальшому обговоренні. Висновки та наукові положення засновані на опрацьованих автором даних власного дослідження з проведенням відповідного статистичного аналізу, що підтверджує їх достовірність, є логічним підсумком отриманих результатів досліджень. Всі результати є статистично значимими. Вважаю, що отримані дисертантом результати, наукові положення та висновки є значущими і науково обґрунтованими.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Поставлені наукові завдання повністю розв'язані в дисертаційній роботі на високому науковому рівні. Для кожного задання підібрані оптимальні підходи. В роботі для обробки отриманих даних використані як добре зарекомендовані стандартні методи, так і останні сучасні наробки інших наукових колективів, які дозволили провести всебічний аналіз.

Дисертант освоїв використані методики – провів морфометрію телерентгенографічних показників, що використовуються в методиках Bjork, Sassouni та Jarabak з наступною статистичною обробкою отриманих результатів на високому рівні. Дисертант відмінно здійснив огляд літератури та провів порівняння отриманих даних із відомими дослідженнями.

Представлене дисертаційне дослідження є документальним оформленням проведеної Ваховським Віталієм Володимировичем роботи, написане на високому науковому рівні і доводить отримання кваліфікації, необхідної для сучасного дослідника. Таким чином, варто відмітити високий рівень виконання поставленого

наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження.

Дослідження виконується в рамках ініціативної наукової тематики кафедри терапевтичної стоматології Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова “Особливості телерентгенографічних показників, визначених за методами Bjork, Sassouni та Jarabak, в українців юнацького віку з ортогнатичним прикусом” (№ державної реєстрації: 0121U113160).

Отримані в українських юнаків і дівчат із ортогнатичним прикусом межі процентильного розмаху телерентгенографічних показників, що використовуються в методиках Bjork, Sassouni та Jarabak, можуть слугувати в якості нормативів даних показників та дозволяють усунути явище гіпо- або гіпердіагностики при використанні стоматологами стандартних середніх показників.

Розроблені, за допомогою регресійного аналізу, моделі телерентгенографічних показників черепно-лицевих структур дозволяють визначити індивідуальні метричні параметри верхньої, нижньої щелеп, міжщелепних показників і показників положення зубів і профілю м'яких тканин обличчя в українських юнаків і дівчат.

На основі результатів моделювання запропонована діагностична комп'ютерна програма “BjoJarNorm” (авторське право на твір № 111700, опубл. 09.02.2022), яка надає можливість лікарям стоматологам швидко розрахувати індивідуальні необхідні телерентгенографічні параметри та покращити діагностику і лікування різноманітних аномалій зубощелепної системи. Результати досліджень використовуються в лекційних курсах та практичних заняттях на кафедрах: терапевтичної стоматології, ортопедичної стоматології та стоматології дитячого віку Вінницького національного медично-го університету ім. М. І. Пирогова; ортопедичної стоматології та стоматології ФПО Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського; а також в практичній роботі лікарів-стоматологів Вінницької міської клінічної стоматологічної поліклініки та КУ «Полтавський обласний центр стоматології – стоматологічна клінічна поліклініка».

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці.

Результати дисертаційного дослідження рекомендується надалі впроваджувати в науковий і навчальний процес медичних навчальних закладів. На основі літературного огляду, результатів дослідження, їх узагальнення та висновків рекомендую написати україномовну оглядову статтю.

Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності.

За результатами перевірки дисертаційної роботи та наукових публікацій програмою «StrikePlagiarism.com» встановлено, що текст є оригінальним, не виявлено плагіату, само плагіату, фабрикавання, фальсифікування даних чи будь

яких інших порушень принципів академічної доброчесності. Оригінальність тексту дисертаційної роботи склала 92,36%. Наявні співпадиння відповідають власним публікаціям, загальноновживаними термінам і фразам, всі цитовані фрази містять посилання на відповідні першоджерела. Подані до захисту наукові досягнення є власним напрацюванням аспіранта.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Підводячи підсумок, варто відзначити, що дисертаційна робота Ваховського Віталія Володимировича на тему: «Особливості телерентгенографічних показників, визначених за методами Bjork, Sassouni та Jarabak, в українців юнацького віку з ортогнатичним прикусом» є завершеною і самостійною кваліфікаційною науковою працею, яка містить нові науково обґрунтовані результати, що дозволяють розв'язати актуальну задачу сучасної стоматології - встановити особливості телерентгенографічних показників, що визначаються за методами Bjork, Sassouni та Jarabak в українських юнаків і дівчат із ортогнатичним прикусом для мінімізації ризику діагностичних помилок та проведення більш ефективного лікування.

За своєю актуальністю, методологічним підходом до вирішення поставлених задач, науковою новизною та практичним значенням отриманих результатів є науковою роботою, що виконана на високому науково-методичному рівні. Одержані під час виконання дисертаційної роботи результати мають вагоме значення для сучасної стоматології та підтверджуються документами, які засвідчують проведення таких досліджень. Вона у повній мірі відповідає вимогам до дисертації доктора філософії, які зазначені у Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44 та вимогам до оформлення дисертації відповідно до наказу МОН України №40 від 12.01.2017 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації». Ваховський Віталій Володимирович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія».

Рецензент

к. мед. н., доцент ЗВО
кафедри ортопедичної стоматології
ВНМУ ім. М. І. Пирогова

доцент Володимир ОРЛОВСЬКИЙ